

Natuur rond het Markdal

Info: 06-40007219

Kogelvangers in het Mastbos

‘Wie Seelig is.....ik denk een oude man’ antwoordde de studente van het ROC de Rooi Pannen tijdens een rondleiding door de voormalige kazerne op mijn vraag. De wereld van de kazerne, de arsenalen, de KMA (Seelig was luitenant generaal en gouverneur van de Koninklijke Militaire Academie) het exercitieterrein en de artillerie staan nu mijlen ver af van de horeca-opleiding in haar ‘schoolgebouw’. Waarschijnlijk net zo ver als het idee van schootsvelden en kogelvangers voor de gemiddelde recreant in het Mastbos. Wie denkt er nu nog aan oorlog en geweld bij het zien van een sprookjesachtige vijver met roze waterlelies, kikkers, ganzen, hoentjes, en, als vreemde eend in de bijt, schildpadden die in de zon dommelen op drijvende

boomstammen?

Oorspronkelijk bestond de oostelijke strook van het Mastbos, het gebied annex aan de Galderseweg dat nu in zijn geheel wordt aangeduid als de Kogelvanger, eenvoudig uit heide. De bron daarvoor is de bekende Bredase historicus Karel Leenders. De grond was eigendom van de hoevens Nieuwenhuis, Blauwe Kamer en Schoondonk. In 1786 werd deze strook verworven door de Nassause Domeinen. Zij besloten in 1792 hier een ‘exercitieplaats’ in te richten.

Exercitieterrein Kogelvanger nu natte natuur.
Foto Dorine Verheijden.

Soldaten zouden er leren marcheren, bevelen opvolgen en vooral goed schieten. Daarom moest het gebied worden omringd met een 2,4 meter hoge wal. Deze wal is echter waarschijnlijk nooit aangelegd. Direct ten oosten van de Stouwdreef ligt wel een soort wal, maar op een hoogtekartaart ziet die er uit als een natuurlijk slingerende zandrug door het bos. Het zou kunnen dat deze natuurlijke wal langs de Stouwdreef tot ver in de negentiende eeuw wel dienstdeed als kogelvanger maar daarvoor zijn geen harde bewijzen.

In 1706 tekende landmeter Vereijck in zijn kaart van het Mastbos op die rug een kleine schans. De schans deed wellicht dienst bij de belegering van Breda, veel eerder in de 17^e eeuw. Hoe dan ook in 1793 werd uiteindelijk een nieuwe beukendreef aangeplant vanaf de Bouvignedreef naar het in die hoek van het bos aangelegde oefenterrein voor de artillerie. Deze rechte noord-zuid lopende laan wordt ook wel het ‘Duellaantje’ genoemd. Saillant detail: het laantje heeft zijn naam te danken een hier in 1844 uitgevochten duel met dodelijke afloop. Of het duel met zwaarden dan wel geweren was uitgevochten, weten we niet. Daarvoor ontbreken de details. Om bij het schieten te blijven, het staat vast dat tussen 1868 en 1894 er nieuwe, noord-zuid gerichte schietbanen zijn aangelegd, met een rij van zeven of tien kogelvangertjes. Die militaire heuvels lagen ongeveer halverwege het oefenterrein ter hoogte van Galderseweg 41. In 1899 werd, ter vervanging van de kleine kogelvangers, een nieuwe grote kogelvanger aangelegd. Die enorme dijk flankeert nu de idyllische vijver met waterlelies in

Koekoeksbloem (echte!). Koekoekhommels, -bijen, en -daken camoufleren zich als gevaarlijk echt. Foto Ellen Rijken.

de vorm van een gracht. De 'gracht' ontstond door het uitgraven van grond om de wal te realiseren. Ten onrechte wordt nu de gracht in plaats van de wal de Kogelvanger genoemd en heeft het de functie van natuurontwikkeling meer in het bijzonder als kikker- en salamanderbroedplaats. De laatste tijd wordt eigenlijk het hele gebied aangeduid als de Kogelvanger. Sinds in 1978 de ware kogelvanger buiten gebruik werd gesteld door de KMA heeft defensie het beheer over het terrein rond het millennium overgedragen aan Staatsbosbeheer. Om er weer puur natuur van maken moest er wel eerst een vracht loden kogels opgeruimd worden, want verontreiniging door lood is niet goed voor plant en dier. Nu nodigt een wandeling langs de Kogelvanger uit tot een romantische kus of dierbare foto van je geliefde. Zo is de wereld van soldaten, krijgsmacht en oorlog zowel bij de Seeligkazerne als bij de Kogelvanger er een van vrede en liefde geworden.

Dorine Verheijden – bestuur – nmv Markkant – Milieudefensie Breda.

Markandalletjes

* Pinksterweer, zonnig en verfrissend, steeds meer ooievaarssnaveltjes te zien!

* Info avond Waterschap Herinrichting zuidelijk Markdal. Dinsdag 6 juni. 20-22u. De Leeuwerik Galder. Meanders en natuurlijke inrichting voor 'vrijstromende Mark' nu in formele procedure. Basis van Vereniging Markdal. Formele inspraak t/m 12 juli. Graag aanmelden. Zie: www.brabantsedelta.nl/markdal.

*Geoorde Fuut, met pluimen. Best bijzonder.
Foto Ria Lambregts.*

* Emerput vogelexcursie. O.l.v. Kees Wijnen. Zondag 4 juni. 9-12u. Start 'P'. Quick Lunch Shop. Ook Dodaarsjes en zelfs Geoorde Fuut? Max. 20.

Aanmelden: excursies@westbrabantsevwg.nl.

* Vlaamse overheid zoekt verder naar Nurdlels. Niet in Aa of Weerwijs gevonden, wel in de Mark.

* BMF's verdiepende cursus voor Groenwachters. Voor behoud en bescherming natuur, landschap, biodiversiteit, houtwallen, groen etc. Was direct vol!

* Bleeke Heide: twee zeldzame Geoorde Futen (Remblog). Eerste Lepelaar (Clem1969). Twee Steltkluten op hoge poten (Stijn Leestmans). Kleine Zilverreiger (Jan Wellens). Merkske: Kwarteltjes (Possen, Chris Beart). Wespandief (Lips), Wielewaal (Beart, Bijl). Markdal: Koekoek (Harry van Vugt), veel Kleine Karakieten (Bianca v.d. Berg, Nico Natuur). Urenlang mooizingende Bosrietzanger

(Bianca, Harry). Huismussen jaarlijks meter voor meter terug, nu weer hele straten tjilpend!

Joop van Riet – natuurgids IVN Mark&Donge